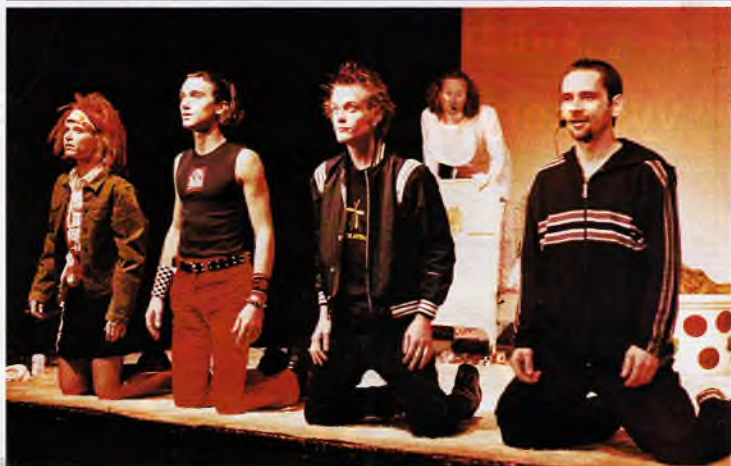

K 27 353 P

NA FORBÍNĚ

Drogy jsou v divadelní inscenaci plyšovými zvířátky – roztomilými, mazlivými, milujícími, až do okamžiku, kdy si vás odnesou. Pozor na plyšáky!

Plyšový heroin

Divadelní verzi kultovní knihy *Trainspotting* skotského spisovatele Irvina Welshe uvede 9. dubna pohostinsky Divadlo Petra Bezruče z Ostravy v pražském Rokoku. Příběh o mladých narkomanech, jejich svištění i pádech na vlnách heroínu je dobře znám také z filmového zpracování. Jevištní inscenaci režíroval umělecký šéf Rokoka TOMÁŠ SVOBODA.

Welshova kniha vyšla v roce 1993 – jste opravdu přesvědčen, že téma neztratilo nic ze své působivosti?

Důkazem toho je pro mě návštěvnost inscenace. Na repertoáru je dva roky a je stále vyprodaná. Byli jsme si vědomi, že vlastně děláme starou věc, ale náš způsob inscenování starý nebyl. Udělali jsme dlouhý, jakoby pohádkový příběh drog – čtyř velkých plyšových zvířátek, která prostě přijdou, jsou hrozně roztomilá, mazlivá, mají vás ráda a pak si jednoho z vás vezmou. Jako jezinky.

Kniha i film šokovaly svou otevřeností, ale i slovníkem. Zdá se mi, že diváci snášejí vulgarismy v divadle mnohem hůře než na filmovém plátně. Máte s tím nějaké negativní zkušenosti?

Samozřejmě. Na divadelním festivalu Ostravar byla studentka divadelní vědy, jež všechna ta sprostá slova počítala a došla k číslu 653. Často se ovšem nejvíc pohoršují lidé, kteří tak sami mluví. Ta slova však utvářejí barvu prostředí, mají více hodnotu „scénografickou“ než významovou.

Filmový *Trainspotting* se proslavil také díky muzice. Jaká hudba provází vaši inscenaci?

Používáme původní hudbu Karla Albrechta, jež má v inscenaci významnou funkci. Kromě toho jsou tam koledy zpívané dětským sborem. Ty si prozpěvují drogy, když si pro ty děti jdou.

Bylo těžké vyhnout se srovnání se slavným filmem?

Divadlo je jiné a má odlišné vyjadřovací prostředky. Navíc jsme zvolili zcela jiný způsob vyprávění, rezignovali jsme na klipovost filmu. Volili jsme příběh drog vyprávěný přes postavy. Například pervitin je někdo, kdo přijde, něco udělá a pak buď zmizí, protože si odvyknete, anebo s vámi zkrátka zůstane napořád. Inscenace je dnes zajímavá také tím, že dva její protagonisté, Lucie Žáčková a Filip Čapka, jsou nositeli Ceny Thálie pro umělce do třiceti let. A to i zásluhou této inscenace.

KLÁRA PROCHÁZKOVÁ

Šlehnout si něco drsnějšího

I. WELSH A H. GIBSON

Trainspotting

Divadelní společnost Petra Bezruče, Ostrava. Překlad Ondřej Formánek a John Comer. Režie Tomáš Svoboda.

Welshův Trainspotting je přinejmenším z českého pohledu dílem přelomovým: jeho filmová verze se u nás koncem devadesátých let rozhodujícím způsobem spolupodílela na prosazení fenoménu drsné dramatiky (filmu) do širšího povědomí.

Recenze

O úspěchu tohoto průlomu svědčí, že syrový pohled na drogovou komunitu už není a priori odsuzující a že náležitě ostré výrazivo už dnes nepůsobí zvláště šokujícím dojmem. Zatímco ještě před několika lety by byl slovník hrdinů Trainspottingu provokací, dnes nějaká ta „kurvapíča“ nikoho nezaskočí, a je tedy možné se nerušeně zabývat divadelními kvalitami díla.

Trainspotting je od října v Česku k vidění i naživo: na repertoár jej zařadila ostravská Divadelní společnost Petra Bezruče, soubor, který si v posledních letech vydobyl velmi slušné renomé. Hostující režisér Tomáš Svoboda inscenaci vystavěl na kontrastu několika rovin: ostré dialogy prokládají komediálně laděné střety mladých narkomanů se spořádaným světem, doplňkem jsou pasáže ironicky snové. Celek se však nepodařilo pevněji provázat, takže z větší části zůstává jen u sledu víceméně izolovaných scén, chatrné propojených sotva zřetelnou dějovou linkou. Také účinkující jako by hráli jen výstup od výstupu, konzistentnější po-

PLYŠÁCI NA JEVIŠTI. V inscenaci Trainspotting ostravského Divadla Petra Bezruče vystupují zároveň roztomilé i odpudivé figurky plyšových zvířátek v nadživotní velikosti. **FOTO: DIVADLO PETRA BEZRUCHE**

stavu se podařilo vytvořit jen Filipovi Čapkovi v ústřední roli Marka.

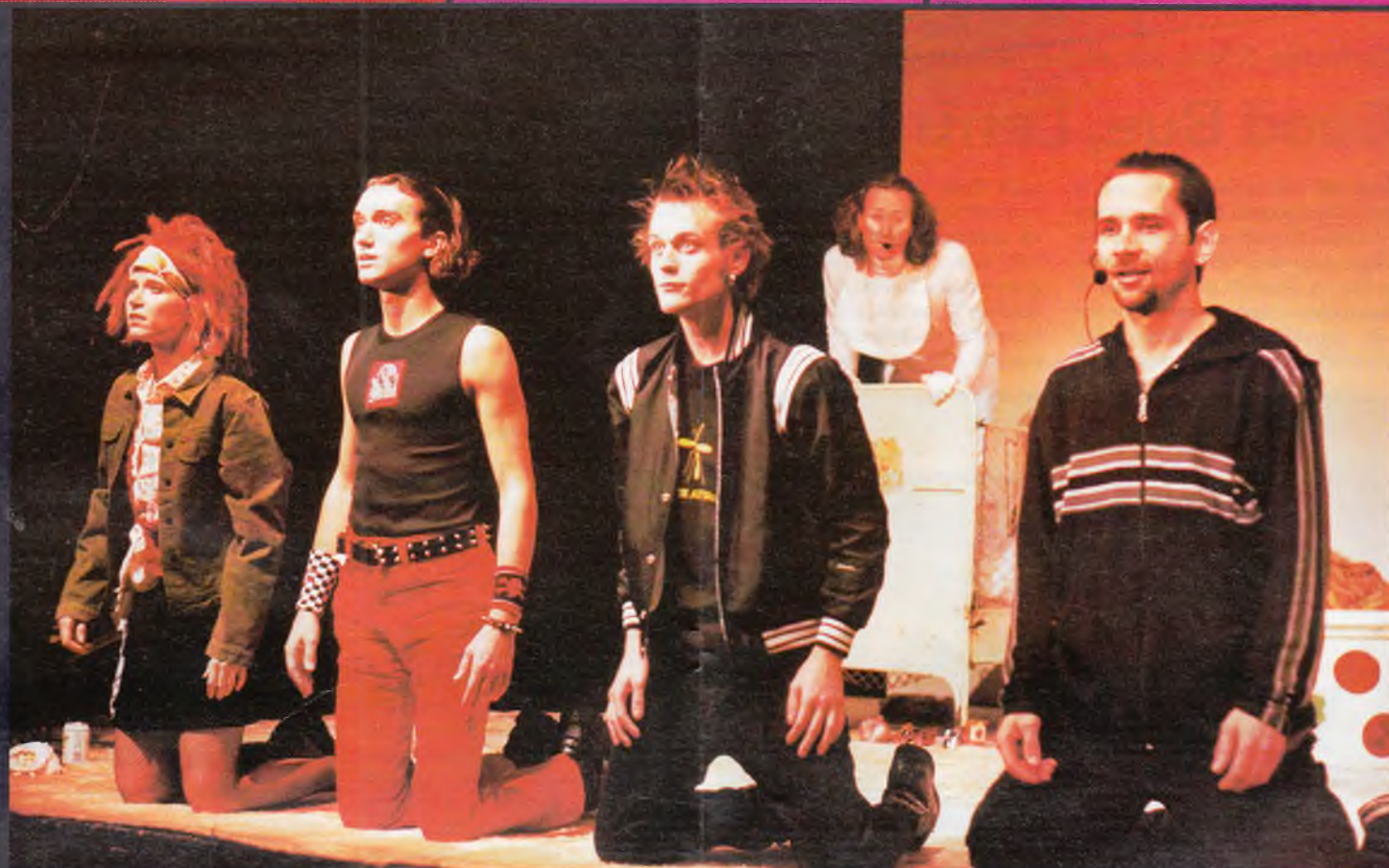
Paradoxně vůbec nejhůře dopadly klíčové drsné pasáže, které zcela postrádají drtivou, rozmlženou, přes veškerou odpudivost však zvláštním způsobem přitažlivou atmosféru drogového mikrosvěta. Publikum sice živě reagovalo na záplavu silných slov i drsných historek, zůstalo však prakticky jen u nich. Našly by se i další výhrady: vzhledem ke zvolené předloze je poněkud kuriózní, že většinu herců činí slyšitelné potíže mluvit doopravdy vulgárně (úlohu jim neulehčil ani nevěrohodně znějící překlad). Stylizované „poetické“ scény působí pro změnu kostrbatě a samou-

čelně, přestože se v nich objevuje pár výtvarně zajímavých nápadů: zároveň roztomilé i odpudivé figurky plyšových zvířátek v nadživotní velikosti a s naturalisticky vyvedenými pohlavími nebo mnohonásobně zvětšené drogové nádobíčko.

Nejživěji z celého představení nakonec vyzněly přímočaře zábavné výstupy jako absurdní přijímací pohovor, při němž se uchazeč o práci ze všech sil snaží, aby nebyl přijat, blábolivý projev na pohřbu předávkovaného kamaráda nebo abstáková setkání se středostavovskými spořádanými rodiči. Rozehrávání schématu „vtipně odvázaní mládí“ versus „tupí a směšná staří“ však zároveň přispívá

ke ztriviálnímu celkovému vyznění, a to bez ohledu na to, jde-li o nedomyšlený důsledek snahy o maximální veselí nebo o vědomé nadbíhání tenagerovskému publiku.

Odvaha, s jakou se u Bezručů pustili do souboje s populárním filmem, sice zasluží uznání, bohužel však právě toto nevyhnutelné srovnání krutě dokazuje, že se ostravská inscenace navzdory několika působivým momentům nepovedla. Mezi mladšími diváky asi dosáhne slušného ohlasu, to však nic nemění na tom, že postrádá hlubší záběr a věrohodnou atmosféru: tedy právě to, čím je filmový Trainspotting zajímavý a mimořádný. **VLADIMÍR MIKULKA**

Nikola Birklenová (Alison), Roman Harok (Sick Boy), Jan Plouhar (Spud), Daniel Zaoral (Swan) a Filip Čapka jako Mark

IRVINE WELSH – HARRY GIBSON: TRAINSPOTTING

Na konci filmu *Trainspotting* zdrhá hlavní hrdina Mark s taškou peněz z prodeje drog, které uloupil svým kamarádům. Bez lítosti za sebou pálí mosty: v boji o život vyhraje ten, kdo ostatním uteče. Neméně zdravě egoisticky se zachoval i autor románové předlohy Irvine Welsh, jenž před dvaceti lety vydáním *Trainspottingu* slušně zpeněžil společnou zkušenost edinburských výrostků ujíždějících na drogách. Závěr divadelní dramatisace, kterou v české premiéře představilo ostravské Divadlo Petra Bezruče, je jiný. Končí pohřbem kamaráda Tommyho, který se smolně, a přece zákonitě stal první obětí sebevražedného způsobu života. „*Kdo je Tommy?*“ probere se v jednu chvíli mimořádně spud (Jan Plouhar), aby dokumentoval svou totální ztrátu orientace. Odpověď na zdánlivě zmatečnou otázku je jednoduchá. Potenciálně se mrtvým Tommym může stát každý z mla-

dých diváků, jemuž by zachutnal život na heroinu. Toto moralistní moment je našťáště jak v textu, tak i v inscenaci samotné spolehlivě zapouzdřeno, čili neodrazuje a neotravuje jednoznačným soudem. Postaci konstatování: život je volba, dáte-li se vpravo, čeká vás to a to, půjdete-li vlevo, nečeká vás žádná velká zábava, ale přežijete.

Divadelní inscenace na téma mládeže a drogy dopadají hrozně. První minuty ostravské inscenace v režii Tomáše Svobody naplňují neblahé očekávání: parta vyhastrošených mládenců čelem k divákům komentuje fotbalový zápas. Dojem křečovitěho markýrování drsné reality však záhy mizí spolu s tím, jak se z partičky postupně vylupují jednotlivé charakteristické figury. Ostravští herci, jmenovitě Filip Čapka, Jan Plouhar, Josef Kaluža, Roman Harok, Michal Čapka (alt. Jakub Stich), Daniel Zaoral, ale i mladé herečky – Ivana

Stejskalová, Lucie Žáčková a Nikola Birklenová – většinou ustáli balanc na hraně žádoucí autentičnosti a sebestylizace do podoby vyšinutých týpků. Kupříkladu Jan Plouhar se kroučí a šklebí skoro jako české vydání gumovitého komika Jimmyho Carreyho, nicméně i tím manifestuje sebedestruktivní postoj mladíčka ztraceného ve svých stylizacích. Zasmušile věčný výraz neopouštějící tvář Filipa Čapky dostatečně naznačuje schopnost kritičtější sebereflexe. Přirozeně hraví a patřičně cyničtí jsou herci i ve chvíli, kdy divákům po nijak malých dávkách podávají drsný humor, příkladně Lucie Žáčková, když se svěruje, jaké exkrementy namíchala do jídla protivným hostům. Herečtí představitelé starší generace přišli trochu zkrátka, s výjimkou Norberta Lichého, který si vychutnal ve své trojroli škálu odpudivých poloh.

Filmové fantasmagorické scény,

kdy se postavy propadají do jiných halucinogenních světů, nahradily v divadelní inscenaci postavy hlodavců v lidské velikosti. Krysíčka, Veveříčka, Morče a Králíček v modrých a bílých kožších a s rozpustilými bimbásky jsou ti praví průvodci na cestě do života, jenž se smrskl do úlevně zjednodušeného tvaru. Žádné komplikace, žádné starosti a citové nároky, s dávkou heráku si člověk sám zažije něco tisíckrát lepšího než orgasmus. Hlodavci své dobrovolné oběti nejprve krmí jako mimina a posléze, při předávkování, trhají „hadráka“ na kusy.

Není to tak dávno, co Divadlu Petra Bezruče hrozil ze strany magistrátního zřizovatele zánik. Stačil jediný neuvážený krok a divadlo by se nedožilo současnosti, kdy vytváří jednu pozoruhodnou inscenaci za druhou. Stačilo málo a bylo by o jednu divadelní éru méně. ☒

Zpočátku mají kamarádi v rukou zvířátka, brzy ale drží v rukou zvířátka je

PŘIVEZLI TRAINSPOTTING!

„Vždycky když získám něco, co jsem si myslel, že chci, holku, byt, práci, vzdělání, prachy, cokoli, tak mi to přijde potom vždycky tak nudné a bez života, že už si toho nemůžu vážit. Drogy, to je něco jiného. Ty nemůžeš tak snadno opustit. Ony ti to nedovolí,“ řekl 3. 10. na jevišti Divadla Petra Bezruče v Ostravě a o tři dny později v Praze Filip Čapka coby Mark Renton na premiéře první české divadelní adaptace slavného románu Irvina Welshe *Trainspotting*, jehož je Mark Renton hlavní postavou. Románu, jenž se stal ještě slavnějším poté, co podle něj v roce 1996 natočili režisér Danny Boyle a scenárista John Hodge stejnojmenný film.

Strhla se mánie. Lidé mezi patnácti a třiceti si vzali film za svůj. Herci, především Rentonův představitel Ewan McGregor, se takřka přes noc stali idoly. *Trainspotting* se stal jedním z kasovně nejúspěšnějších britských filmů, dočkal se příznivého přijetí i ze strany kritiky. Byl nominován na Oscara (kterého ale nedostal), získal 11 cen. Hudba z filmu zněla v každém baru – hlavně skladba *Born Slippy* od *Underworld*, soundtrack ale vystrčil na výsluní i řadu dalších kapel: pro mladší publikum nejspíš proběhlo první setkání s legendárním Iggyem Popem a popem *New Order*. Rok poté vyšel i „soundtrack“ *Trainspotting #2* s hudbou, jež se do filmu nevešla.

NIC NEHEROIZUJE

Čím to, že ten film tolik fascinoval celou generaci mladých lidí? Byl tím magnetem hezký obličej Ewana McGregora, podmanivý rytmus *Born Slippy*, nebo povedený design plakátů? Či snad rychlý, klipový rytmus filmu, díky němuž bylo stravitelné i depresivní téma narkomanů z okraje společnosti? Jsou pocity prázdnoty a frustrace, o kterých mluví Mark Renton, skutečným pocitem generace devadesátých let, pro niž se vžil přívlastek „chemická“?

Snímků o drogách a drogové závislosti byla natočena celá řada, tehle však byl první, který dokázal téma podat jinak než jen jako odstrašující příklad. Do hrdinů *Trainspottingu* se dokážete vžít a přijmout je takové, jací jsou. Včetně drogové závislosti, která pro široké publikum náhle přestala být jen opovržením a těžko pochopitelnou úchyilkou. Vznikl historicky první prototyp fetiška-hrdiny pro masu, a k tomu ještě i erotického idolu: je kuriózní, kolik dívčích pokojů zdobil plakát s promočeným Ewanem McGregorem, jenž coby Renton právě vylezl z ucpané záchodové mísy, v níž hledal ztracené opiové čipky. Filmu i knize bylo okamžitě vytýkáno, že „heroizuje heroin“, a spisovatel, režisér

V dětském pokojíčku hrdinové prožijí první slastné okamžiky setkání s heroinem i marné pokusy se s ním rozloučit

i herci byli nuceni se k tomuto tématu znovu a znovu vyjadřovat. Avšak nikdo nepřinesl důkaz o tom, že by následovala exploze zneužívání opiátů a že by se masu fanoušků a fanynek rozhodly následovat svého hrdinu až na dno té legendární ucpané toalety.

Film vyvolal vlnu diskuse okolo problému drog a směřování protidrogové politiky. Někteří odborníci dokonce soudí, že *Trainspotting* se stal motorem liberálních změn ve vnímá-

ní drog ve Velké Británii, které začaly v roce 1997, kdy labouristický poslanec Paul Flynn veřejně označil politiku války proti drogám za neúspěšnou. Britská lékařská asociace pak mj. odsouhlasila používání marihuany pro lékařské účely.

DĚSIVÉ TRADIČNÍ NEDĚLNÍ SNÍDANĚ

Vše začalo v době, kdy si Welsh užíval „neskutečně nudného života

vzorného, řádně zaměstnaného manžela“. Dny trávil jako softwarový poradce a školící pracovník na bytovém úřadě. V kolektivu byl oblíben. Exkolegové tvrdí: „Byl pečlivý, pracovitý a oblíbený. Oblékal se slušně a chodil včas. Pokud snad bral drogy a popíjel, dobře to skrýval.“

Welsh po odpolednách psával povídky s názvy jako *První den Edinburského festivalu a Tradiční nedělní snídaně*, jež se později staly součástí jeho románové prvotiny *Trainspotting*. „Tehdy jsem měl o sebe mnohem větší strach než kdykoliv předtím i potom. Najednou se propadneš do něčeho, co je tak hrozný a hnusný. Namísto drogového pekla prožíváš peklo na předměstí. Jedna věc, který se opravdu bojím, je žít takový to dům-zahradaděti, tehle typ předměstské existence. Domácí kutilství a tak.“

Je zajímavé, že tento spisovatel, →

TRAINSPOTTING JAKO SLOVO

Co vlastně celosvětově notoricky nepřekládané slovo *Trainspotting* znamená? Spoluautor překladu knihy John Comer tvrdí, že je to „podivný koníček lidí, kteří sledují příjezdy a odjezdy vlaků a srovnávají je s jízdami řády. Je to příklad zbytečné, neproduktivní činnosti, kterou zabýváš čas. Přesně takové, jakou je braní drog.“ Dále se toto slovo používá pro sbírání čísel lokomotiv – nebo hledání žil při aplikaci drog. V devadesátých letech se termín vžil pro fanatické sledování činnosti DJe v klubech – „koukání pod ruce“.

jenž hovoří o svém „drogovém pekle“ a má reputaci „květiny z popelnice“, bral heroin všehovšudy osmnáct měsíců. „Na dveře závislosti jsem klepal, po pravdě řečeno, jen během jednoho léta,“ přiznal později. Původcem mýtu je nejspíš článek z deníku Daily Telegraph, v němž je Welsh charakterizován jako člověk, jenž „strávil většinu osmdesátých let v Londýně jako pankáč a drogově závislý“. Tato razantní popiska se šířila rychlostí jarní chřipky, až se jí nakonec podařilo potvrdit rčením o stokrát opakované lži, jež se stává pravdou.

Zatímco se Welsh v prvních letech po vydání románu vehementně bránil nařčení, že bere drogy, a snažil se prezentovat jako seriózní literát, později se mu náramně hodila do krámu další nálepka: divoký clubber. Welsh, už protřelý v pravidlech show-businessu, jí dokázal patřičně využít a přizívat (dokonce působil i jako DJ). Jeho následující knihy nesly tituly Acid House a Ecstasy, takže jsou pro pravidelné účastníky jízdy na 140 bpm a tanečních drogách atraktivní už svými jmény.

Barvu přiznal až později. „Během pracovních dnů jsem byl v zásadě Pan Rozumný. Tak jednou za dva týdny jsem vyrazil na party...“ Chytré zvolená image však přitahuje k Welshovi vedle čtenářů i to, co je opravdu příjemné: peníze. Welsh je druhým nejlépe vydělávajícím skotským spisovatelem – předstihla jej jen Rosamunde Pilcherová, autorka vesnických „rodinných“ románů. Také nálepka „literární outsider“ se od autora, jehož prvotinu přijal hned první nakladatel, odchlipuje. Záhy po vydání se kniha stala literární událostí, prodalo se jí k dnešku 800 000 výtisků, byla přeložena do dvaceti jazyků. Navíc má Welsh titul MBA z prestižní univerzity Herriott-Watt (z níž si v Trainspottingu utahuje). Mnozí proto Welshovi vyčítali, že si ve skutečnosti žádný „pořádný“ Trainspotting neprožil. Welsh ale sklonky k bohémskému životu má, zřejmě do té míry, že se jich sám trochu bojí. Příkladem budiž skutečnost, že se v současnosti stěhuje z Chicaga do San Franciska jen proto, že podle svých slov „v Chicagu moc pil“.

OSTRÁ OSTRAVA

Myšlenka inscenovat román Trainspotting se zrodila ještě dávno před první klápkou později slavného filmu. Román vyšel v srpnu 1993 a již po půl roce uvedli režisér Ian Brown a dramatik Harry Gibson divadelní adaptaci, v níž hrál Marka Rentona Ewen Bremner, z filmu známý v roli prostáčka Spuda. Divadelních

Divadelníci Trainspotting pipalali velmi pečlivě. „Líbí se nám, že Welsh nezaujímá k tématu jednoznačné stanovisko,“ tvrdí.

adaptací vznikl později po světě nespočet – sám Welsh tvrdí, že nemá přehled o tom kolik.

Divadlo Petra Bezruče v Ostravě, tři týdny před premiérou. Bloudíme chodbami divadla, hledáme, kde se zkouší. Vstupujeme do sálu, kam se začínají trousit nějací lidé, které dodatečně identifikujeme jako režiséra, herce a další pracovníky divadla. Padají první sprostá slova – začíná se zkoušet.

Po prvních replikách nás ze zkoušky vyhodí. Jdeme do nejbližší restaurace a sledujeme jakýsi zuřivý turnaj v kickboxu. Režisér Tomáš Svoboda se nám později večer, když už s ním sedíme v divadelním klubu nad diktafonem, omlouvá: „Tohle je strašně intimní práce. Buď bychom

se před vámi předváděli, nebo bychom zůstali zablokovaní.“

Nad diktafonem kromě režiséra sedí i Filip Čapka a dramaturgyně Valéria Schulcová. Bavíme se o Ostravě a Svoboda si entuziasticky bere slovo: „Ostrava si o tuto inscenaci přímo říká. Je to takové drsnější, ostřejší město. Třeba hned první den mi tu ukradli telefon. Je tady docela divoký noční život, drog tu je také dost. A vztah chudšího a trochu odsunutého Skotska k bohatšímu Londýnu je v určitém ohledu podobný vztahu Ostravy a Prahy. Navíc: tady, v Ostravě, se hrálo výborné představení Skleněného zvířence od Tennessee Williamse, stylizované do současné doby, a celý ansámbl o něm mluvil tak, že je to ostravský Trainspotting. To mě inspirovalo k tomu, abych hle-

dal něco v podobné linii. A objevil jsem – Trainspotting. Až dodatečně jsem zjistil, že existuje už nějaká dramatizace.“ Schulcová dodává: „Z ní jsme vycházeli textově, ale snažíme se dostat do inscenace ten pocit, který je v románu.“

Během kratinké doby, co jsme přihlíželi zkoušce, jsme si stihli všimnout přítomnosti plyšových zvířátek a zvířecích masek. Svoboda vysvětluje: „Zvířátka představují drogy, nejsou také dobrá ani špatná, prostě existují. Je v tom něco dětského – když někdo začne brát ve dvanácti a skončí v sedmadvaceti letech, tak mu je duševně dvanáct. Celý náš příběh je o tom, jak zvířátka přišla do dětského pokoje, oblíbila si partu kamarádů a jednoho si vzala. Jako je zinky. A postupně si vezmou jednoho po druhém všechny. Lidé, již berou drogy, si nosí různá traumata z dětství a brání drog je takový únik do nekonečící bezstarostnosti dětství.“

„Dětský svět a zvířátka dokážou být strašně krutí,“ dodává k tomu Filip Čapka, který v inscenaci hraje hlavní roli Marka Rentona. „Mark v románu rozkrývá duši všech ostatních postav. A to mě zajímá nejvíc. Objevovat, proč je Renton takový, jaký je, proč jsou ostatní taková, jací jsou.“

A otázka, proč vlastně lidé berou drogy?

Čapka: „Současný svět je tak rychlý, tak odosobněný, že je občas těžké zjistit, co je skutečnost, co je fikce nebo co je pravda a co ne. Média nám sdělují podle různých koláčů, anket a televizních soutěží, kdo jak žije, a vnucují nám, jak máme žít my. Lidé, co berou drogy, hledají únik někam ven z tohoto kolotoče.“

Schulcová: „Jako bychom nedokázali žít naše vlastní příběhy. Chceme si nějakým umělým způsobem vytvořit realitu, v níž bychom uměli přežít. Drogy nejsou dobré nebo zlé, problém je zakódován v nás samotných. Máme pocit, že nám obyčejný život nestačí. A v tom nám tedy báječně „pomáhají“ média.“

Svoboda má ještě jedno vysvětlení: „Pro mě je to hodně o nudě, která je obrovská, protože je všude kolem strašně moc zábavy. Proto chápu, že se někdo rozhodne nezačlenit do systému.“

Film akcentoval černý humor románu, jeho komickou stránku. Udělat z Trainspottingu komedii ale Tomáš Svoboda rozhodně nechce: „Říkali jsme si, že když se lidé budou celé představení řehtat jako blázni, pak budeme po představení uklízet divadlo. Když jsem tu knihu četl, tak jsem se občas také smál, ale přitom jsem se vlastně divil, čemu se to směju. Není to osvobozující smích.“

ZVOL SI ŽIVOT – ALE JAKÝ?

„Zvol si život“ (Choose Life) je notoricky používaný slogan, který má obrátit drogově závislého na pravou cestu životem. Na jeho banálnosti si Welsh ve své knize nejednou smlsne. Ztělesňuje mu výzvu k nejnudnějšímu přežívání v konzumním životě, jehož se tolik hrozil. Nakonec se svodům konzumu ale neubrání ani ostatní postavy příběhu. Dramatik Gibson získal díky své dramatizaci (jejíž kvality řada divadelníků zpochybňuje) nevysychající zdroj příjmů. Pro režiséra Boylea byl Trainspotting dveřmi do Hollywoodu (kde se jeho talent začal rozpouštět v miliónech dolarů filmových rozpočtů). Ewan McGregor v nejspínavějším záchodě ve Skotsku našel ten pravý opiový čípek – čípek slávy. Vyplul přímo uprostřed smetánky britského show-businessu a jeho popularita dosahuje až perverzních rozměrů. I on natočil pár velkofilmů: Hvězdné války, Bezva život a Moulin Rouge. Jeho nejnovějším počinem je rapová píseň na téma mrtví rockeři – Kurt Cobain, Michael Hutchence a další. Robert Carlyle, v Trainspottingu zuřivý primitiv Begbie, hrál hlavní roli v komedii Do naha! a v romantickém akčním filmu Plunkett & Macleane, kde se potkal s Johnnym Lee Millerem, který hrál Sick Boye (a později lorda Byrona). Z Carlylea se stal citlivý moderní muž, žádný begbieovský ranář (nepočítáme-li roli Hitlera ve filmu o Vůdcově mládí). Zábavné jsou i osudy dalších herců: Ewen Bremner (natvrdlý Spud) se potkal s McGregorem ve válečném dojaku Černý jestřáb sestřelen, měl i roli ve snímku Acid House. Kevin McKidd (Tommy) byl k vidění jako Vronskij z Anny Kareninové.

Reflexe 2. 10. 2003, č. 40, s. 54

MIMOPRAŽSKÉ PREMIÉRY

■ Divadlo Petra Bezruče v Ostravě získává v posledních měsících pověst dramaturgicky nekompromisní scény, která reaguje také na sociální nerovnováhu v regionu a rozhodně nesází na estetiku růžově klipové virtuální reality. Kultovní próza Irvina Welshe **Trainspotting** je také u nás dobře známá (především však ve filmovém zpracování), dramtizace Harryho Gibsona se objeví na ostravském jevišti poprvé 3. října. Novinku nastudoval Tomáš Svoboda, jehož si pražské publikum bude možná pamatovat jako režiséra jednoho z „dílů“ projektu Bouda, Müllerovy hry *Hamlet-stroj*, kde v titulní roli upoutal herec a zpěvák Richard Krajčo. Ten měl hrát i v *Trainspottingu*, kvůli pracovnímu vytížení se však z projektu stáhl a nahradil ho Filip Čapka. Pozoruhodný mladý herec, jenž už působil v divadlech v Brně a Olomouci, komentuje text hry: „*Skvělý!!! Přesné a čistě vystihující některé podstatné fenomény dnešního světa. Drogy, povrchnost, ztráta iluzí. Prázdnota vztahů a citů. Strašný!!! V čem to, proboha, žijeme?*“

■ Z dramaturgické podbizivosti nelze podezírat ani Klicperovo divadlo v Hradci Králové. To uvádí 11. října v režii Zoji Mikotové hru Jevgenije Zamjatina **Blecha**, rozvíjející groteskně sžíravou polohu, jakou v rus-

FOTO ARCHIV

Plzeňský dramatik a herec Antonín Procházka je na snímku v roli Antona Pavloviče Čechova (Čechov na Jaltě), v souvislosti s vlastní tvorbou však bývá nazýván plzeňským Molièrem. Na domovské scéně pilně nacvičuje svou novou komedii *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu* (premiéra bude 23. října).

ké literatuře známe u Gogola či Saltykova-Ščedrína. V dramaturgické upoutávce charakterizují hradečtí tvůrci Blechu jako „komedii nejen o nefestech, komplexech, vychloubačství a velkohubosti, ale také o velké lásce, chytrosti a šikovnosti“. Hradecký soubor, který především díky Morávkovu filmu *Nuda* v Brně začíná být známější i mediálně, budou na jevišti zastupovat kupříkladu Kateřina Holánová, Petra Výtvarová, Petr Jeništa, Josef Čepelka či Filip Rajmont.

JAN KERBR

Hra vznikla podle slavného filmu Trainspotting

■ TEREZA MAIXNEROVÁ

Praha - Divadelní verzi slavného filmu Trainspotting na motivy románu britského spisovatele Irwina Welshe připravilo ostravské Divadlo Petra Bezruče. Po premiéře, kterou ostravští diváci zhlédli včera, přijede soubor do Prahy. V hlavním městě se na představení mohou přijít lidé podívat v pondělí a v úterý do Divadla v Celetné. Divadelní adaptaci knihy, již mnozí považují za generační výpověď 90. let, připravil s ostravským souborem pohostinsky Tomáš Svoboda.

Při inscenaci hry vycházel z dramatinizace uváděné v Británii a v Německu. "*Tahle dramatika mě láká, baví, je to fajn, byl to kultovní film i román 90. let. Při autorově návštěvě Prahy jsem se s ním setkal a režíroval jsem jeho vystoupení,*" řekl Svoboda. Představení má délku přibližně dvě hodiny, ale přesně to režisér nechce určit. "*Je to úlet,*" dodal.

U ostravského publika očekává kladnou odezvu. "*Ostrava si o Trainspotting říká, tady to*

lidé žijí, dýchají a na Stodolní berou," řekl s odkazem na vyhlášenou ostravskou čtvrť.

Irwin Welsh, který byl letos hostem pražského Festivalu spisovatelů, ve svých románech skotským pouličním dialektem popisuje život britských punkerů a narkomanů. Čeští čtenáři jeho první a hlavní dílo Trainspotting znají z filmové verze i z románové podoby. Vedle něj mají k dispozici i knihy Sviňák, Acid House a Noční můry s čápem marabu.

Pražští diváci mohou ještě před večerním představením zajít na scénické čtení, které se uskuteční v pondělí od 16 hodin v Paláci knih Luxor na Václavském náměstí. Scénické čtení, ve kterém vystoupí tři z dvanácti aktérů inscenace, zakončí výstavu fotografií z inscenací Divadla Petra Bezruče, jež se v knihkupectví koná.

Režisér Tomáš Svoboda s Divadlem Petra Bezruče ještě nepracoval, ale má za sebou řadu představení v Brně, Plzni, Českých Budějovicích a i v Národním divadle.

krátce

● **Divadelní verzi filmu Trainspotting** na motivy románu britského spisovatele Irwina Welshe připravilo ostravské Divadlo Petra Bezruče. Po premiéře, kterou ostravští diváci zhlédnou v pátek 3. října, zavítá soubor 6. a 7. října do pražského Divadla v Celetné. (čtk)

4.10.03

HN
30.9.03

Michal Čapka (Begbie) a Filip Čapka (Mark) v inscenaci *Trainspotting*.

Revolta je dnes už jen sebezničení

Jiří P. Kříž

V pražském Divadle v Celetné se před týdnem uskutečnila premiéra kultovního *Trainspottingu* Irwina Welsha a Harryho Gibsona Divadla Petra Bezruče, ostravské scény, která každou novou inscenací naplňuje cestu za titulem Divadlo roku.

Příběh o pospolitosti jedné *free* komunity, podle jedněch doupěte, podle vnímání jiných spíše lidiček ztrácejících se v globalizačních společenských strukturách, napsal rozněvaný čtyřicátník Welsh (1961), předchůdce o půl generace mladších autorů *coolnes*, rodák z Edinburku, opravář, umývač nádobí, diskžokej i agent realitní kanceláře, v roce 1983.

O třináct let později (1996) podle románu natočil Danny Boyle film a zrodil se mýtus *Trainspotting*

(1996). Zásluhou ostravského DPB a režiséra Tomáše Svobody, který zvolil původní dramaturgii Harryho Gibsona, vstupuje nyní do českého prostředí, a to hned do dvou měst – do Ostravy a do Prahy.

Drogová závislost, snaha vymanit se z ní, tvrdý asociální argot namísto lidské řeči, snaha o nezávislost na společnosti, výsměch establishmentu, neschopnost komunikace s ním, nezaměstnanost, záblesky zodpovědnosti za sebe i za okolí, a nakonec úmrtí na AIDS jednoho z nich, to je inscenace, která u nás zatím nejdál přivedla otevřenost scénické výpovědi. Veškerá expresiva a repliky z nich spletené vyjadřují herci DPB přirozeně, a překonávají tak i kolegy z ústeckého Činoherního studia, kteří s *cool* k nám přišli první.

Objevem v souboru DPB se v

Trainspottingu stal Jan Plouhar (nepoutatelný psychopat Spud). Krok s ním drží Michal Čapka (na drogové nezávislosti si zakládající Begbie), jeho bratr Filip (Mark), Roman Harok (Sick Boy), Daniel Zaoral (dealer drog Swan) a Josef Kaluža, tragicky naplňující osud Tommyho. Stejně silným týmem je fraucimor DPB: Lucie Žáčková (Lizzy), Nikola Birklenová (Alison) a novička z Těšína Ivana Stejskalová (Dianne).

Divadlo Petra Bezruče dnes v Česku představuje jedinečný fenomén soustředěný na divadlo pro mládež. Tvorbou sblížuje světovou dramatickou tvorbu se sociálně nezavidělným prostředím současných českých měst. Nanejvýš tvrdě, avšak apelativně si všimá, jak namísto revolučního činu v globálním světě funguje už jen sebezničení.

Premiéry

DIVADLO PETRA BEZRUČE OSTRAVA

Irvin Welsh: *Trainspotting*

Režie Tomáš Svoboda, hrají Filip Čapka, Jan Plouhar, Josef Kaluža, Roman Harok, Daniel Zaoral, Norbert Lichý a další. Premiéra 3. října.

Divadlo Petra Bezruče před časem připravilo inscenaci Williamsova Skleněného zvěřince, kterou představitel Toma Richard Krajčo tehdy přirovnal k ostravskému *Trainspottingu*. Po dvou letech dramaturgie sáhla po románu Irwina Welsha přímo. Welshovo asi nejproslulejší dílo má i neméně slavnou filmovou verzi, kterou natočil režisér Danny Boyle. Podle režiséra ostravského *Trainspottingu* Tomáše Svobody si „drsná“ Ostrava o příběh party narkomanů již dlouho říká. Pražskou premiéru bude mít inscenace *Trainspottingu*

6. října v Divadle v Celetné. V hlavní roli ostravského představení se objeví nová posila souboru Filip Čapka, který k Bezručům přestoupil z Moravského divadla v Olomouci.

DIVADLO MINOR PRAHA

Eduard Štorch, Marek Bečka: *Lovci mamutů*

Režie Marek Bečka, scénografie Robert Smolík, hrají Jan Španbauer, Petr Vodička, Ilona Semrádová, Radim Vizváry, Tomáš Rejholec, Dalibor Mucha. Premiéra 5. října.

Mamutík, Ukmas, Niana, šaman Šedý vlk a především kamarádi Koptem a Ververčák ožijí v inscenaci divadla Minor. Štorchova kniha je nedomyšlitelně spjata s ilustracemi Zdeňka Buriana. Nemohl je

Bartoš 14. 11. 03 2. 13

17. října 3. 10. 2003 S. ČP

U Bezručů inscenují Trainspotting

Kultovní hit o drogách se do Ostravy přímo hodí, bude o zdejší drsnosti, říká režisér

Trainspotting, inscenaci kultovního románu skotského spisovatele Irvina Welshe, nastudoval soubor ostravského Divadla Petra Bezruče.

Ostrava - Těžká soda o těžkých drogách, tak zní podtitul inscenace Trainspotting, jejíž premiéru zítra, uvede ostravské Divadlo Petra Bezruče.

Hru režuruje mladý absolvent JAMU Tomáš Svoboda. „Jedním z důvodů, proč inscenuji Trainspotting, bylo zhlédnutí vynikající bezručovské inscenace Skleněný zvěřinec, o které Richard Krajčo říkal, že je to takový ostravský Trainspo-

Trainspotting v Ostravě

Kdy: premiéra 3. října, repríza 14., 16. a 24. října

Kde: Divadlo Petra Bezruče

Vstupné: 110 Kč (70 studenti)

Předprodej: Knihkupectví Na Hradbách, telefon 596 127 586 nebo Divadlo Petra Bezruče

ting. Původně jsem chtěl dělat Reservoir Dogs od Tarantina, ale to nevyšlo kvůli autorským právům,“ říká režisér, který je na Ostravsku znám zatím jen z kontroverzní Mandragory.

V ostravské verzi kultovní předlohy nebude podle něj nouze o specifický humor. „Objevují se tady i pa-

sáže, které jsou na samé hranici únosnosti a nezadají si s pověstnými naturalistickými scénami současné drsné dramatiky, takzvaného cool drama,“ dodává Svoboda. Ostrava si podobnou inscenaci přímo žádá: „Sama si o to říká, svou drsností a ostrostí. Trainspotting se sem přímo hodí, bude o zdejším prostředí.“ V hlavních rolích vystoupí Filip Čapka (Mark), Jan Plouhar (Spud), Josef Kaluža (Tommy) či Roman Harok (Sick Boy). Na inscenaci se podíleli také dramaturgyně Valerie Schulcová či autor scény Jan Štěpánek.

Premiéra bude zítra v 19 hodin v Divadle Petra Bezruče. 6. a 7. října bude pražská premiéra v Divadle v Celetné. **MARTIN JIROUŠEK**

HRA PRO OSTRAVU. „Trainspotting bude o drsném ostravském prostředí,“ říká režisér Tomáš Svoboda. **FOTO: MAFA - JAROSLAV OŽANA**

MF Dnes 18. 10. 2003, s. 9/4

TRAINSPOTTING. Snímek ze hry, při jejíž premiéře v Divadle Petra Bezruče nastal výpadek proudu. FOTO: MAFA - JAROSLAV OŽANA

Výpadek proudu hru neukončil

Ostrava (mý) - Tma přerušuje dialog herců při premiéře hry Irvina Welshe *Trainspotting* v ostravském Divadle Petra Bezruče. Nastává chvíle trapného ticha. Podniku SME, který dodává Ostravě elektřinu a na každé vstupence je uveden jako sponzor, se málem podařilo ukončit premiéru.

Herci se však nevzdávají. Na jevišti se objevují se svíčkami, navzájem si svítí a zbývající pasáže dohrají. Dokonce tak, že někteří diváci si myslí, že to vše patří ke hře. Po aplausu uvaděčky a hasič s baterkami osvětlují odchod diváků. Také di-

vadelní restaurace ve sklepě je nasvětlena svíčkami.

Světlo se rozsvítí asi po hodině v okamžiku, kdy se režisér Tomáš Svoboda rozplývá nad hereckým souborem: „Pokud herci zvládnou výpadek proudu v okamžiku, kdy ještě následuje asi tak patnáct světelných změn, kdy tam mají asi osm hudebních čísel, na kterých je závěr dost závažně postavený a oni to dokážou zahrát před publikem s pár svíčkami, na scéně je přitom nasvětlují lidé, kteří tam vlastně v ten okamžik ani nemají být, tak si myslím, co já? To vůbec není o mě, to je o nich.“

Na vypnutý proud, sice ne na premiéře, vzpomíná nejdéle sloužící „bezručák“ Jan Odl: „Půlhodinu jsem tehdy na jevišti vyprávěl divákům vtipy. Byla to komedie, takže to šlo.“

Pro představitele hlavní role Filipa Čapku je to nová zkušenost: „Zažil jsem hrůzné premiéry, úrazy a podobně, ale vypnutí elektřiny ne.“ Teď po představení je už spokojený, ale protože je nemocný, tak si představení, jak sám říká, moc neužíval. „Bojoval jsem sám se sebou více než s čímkoliv jiným. Pokud to nebylo vidět, tak je to dobře.“

INZERCE

ZAMĚSTNÁNÍ

Právě teď!

Drsné obrazy ze života narkomanů

Divadlo Petra Bezruče z Ostravy přivezlo do Prahy inscenaci podle románu Irvina Welshe *Trainspotting*

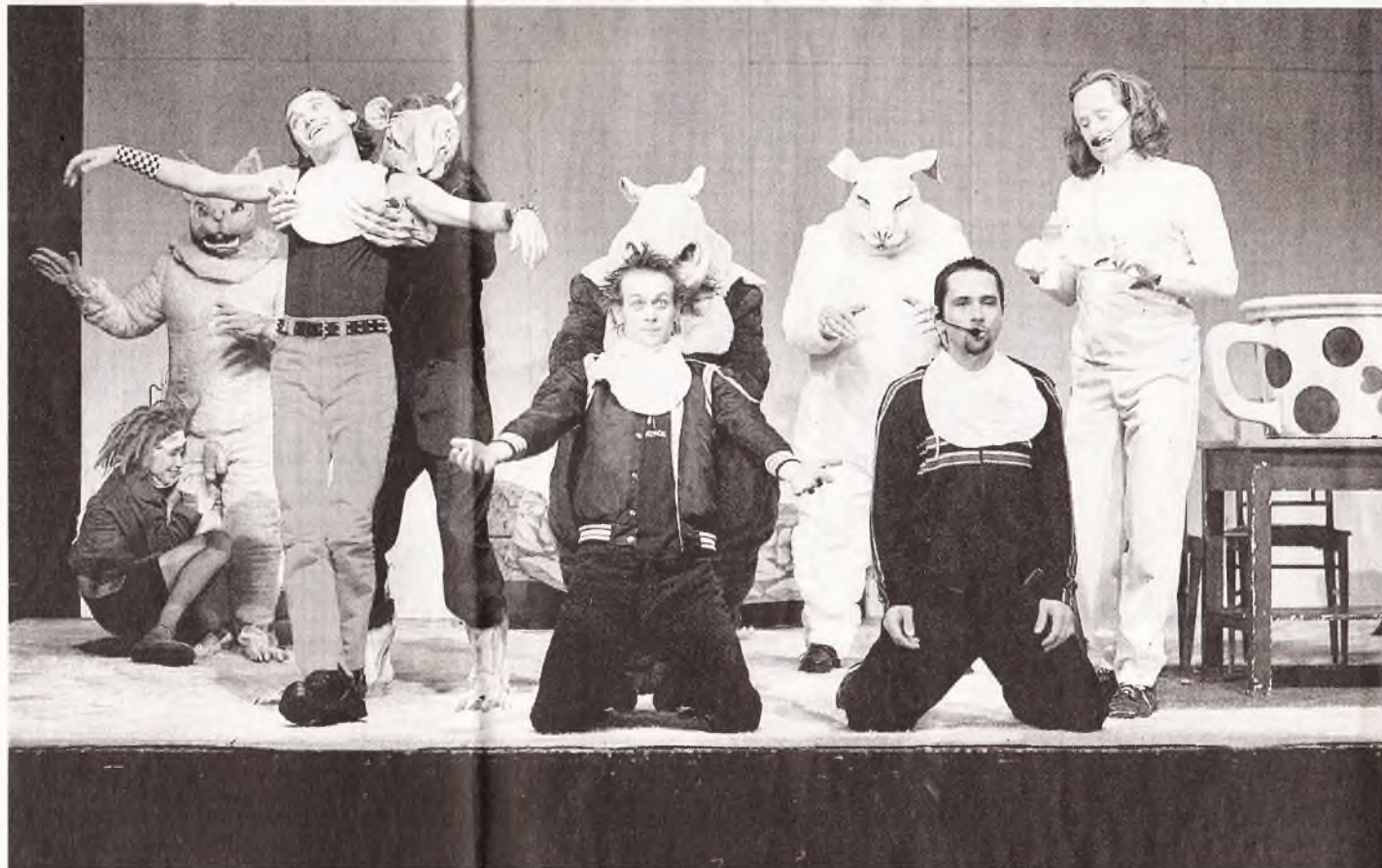
Začíná se pěkně zostra, jak se ve hře o narkomanech sluší a patří. Banda výrostků před televizorem (vysílá se ovšem přenos sportovního zápasu) řádí a pokřikuje podle zásady „každé druhé slovo sprosté“.

Není divu, když v programu figuruje vedle „pracovního překladu“ Milana Kaplana ještě dvojice dodatečných překladatelů Ondřej Formánek a John Comer. Osudy narkomanů, nebo spíše děl o nich pojednávajících, jsou při vši otřesnosti až běda jednotvárné. Nosný příběh se z nich zpravidla nevytěží, a tak nezbyvá než popisovat proces postupného rozkladu osobnosti vlivem drog a marné pokusy o vymanění se z jejich zlovolného zajetí.

DIVADLO

Drama je na tom o to hůře, že nevládné iluzivní filmovou autenticitou a nemá ani široké psychologické možnosti románového pojednání. Omezuje se proto na nekonečné vyprávění a monologizování, prokládané ilustrativními scénkami. Ani režisér Tomáš Svoboda toho mnoho nevymyslel. Pominul nabízející se obrazivé vize a asociace, atmosféru drogového požívání a prožívání sugeroval pouze asistencí příslušných zvířátek (takto na lidskou míru zvětšené Krysičky, Veveričky, Morče a Králíček), opakovaně obrovskou lžící krmících své lidské klienty. Jejich přítomnost se stává časem stejně únavná jako přemíra vulgarismů a popisů různých nechtutostí.

A tak všechno závisí na hercích, z nichž mladistvá parta působí jako hlouček z ulice a dospělí jako

Do lidských rozměrů zvětšené Krysičky, Veveričky, Morče a Králíček, opakovaně krmí své lidské klienty

Foto DPB

doplňkové žánrové figurky. Výjimku tvoří především drogový hrdina Mark.

Naturalistická „radost smrdět“

Filip Čapka, na němž spočinulo největší textové břemeno, prozíravě zvolil metodu protisměru – na rozdíl od siláckých výlevů party i karikujícího exhibicionismu Jana Plouhara v roli přímochařeji se rozkládajícího Spuda založil svůj projev na

jemných variacích náladových poloh, provázejících proces vytrvalé sebeanalýzy i neodvratného úpadku.

Ze světa těch normálních má nejsilnějšího partnera v Norbertu Lichém, jenž nenápadnými, civilními prostředky, avšak s naléhavou účinností diferencuje autoritativní postavy establishmentu, soudce, lékaře, kněze.

Welshův rukopis má i sverázný, drsný humor. S iistým studem se

část hlediště pochechtává při Spudově zaujatém líčení vyměšovacích záležitostí. Tady se ocitáme na půdě pro cool-styl charakteristické skatologie a skatofilie (skato = výkal), jejímž základem je naturalistická „radost smrdět“, což zní daleko elegantněji v původním německém, staříčkým Goethem bezděčně inspirovaném „Lust zu stinken“.

Někoho to zřejmě provokuje, někoho baví, mě osobně to už spíše unavuje a nudí. **Zdeněk Hořínek**

HODNOCENÍ LN: ★ ★ ☆ ☆ ☆

Irvine Welsh - Harry Gibson: *Trainspotting*

Překlad: Ondřej Formánek a John Comer
Pracovní překlad: Milan Kaplan
Režie: Tomáš Svoboda
Scéna: Jan Štěpánek
Hudba: Karel Albrecht
Divadlo Petra Bezruče Ostrava,
pražská premiéra 6. 10. 2003

LN 15. 10. 2003

Divoký týden s Burroughsem

Do Prahy se slétli spisovatelé ze světa

Irwin Welsh (v popředí) sice nemluví zrovna vybraně, ale Burroughsovi rozumí.

S napětím očekávaný Art Spiegelman sice nakonec nepřiletěl, ale i tak se letošní 13. ročník pražského Festivalu spisovatelů vydařil. Od skromných porevolučních začátků, kdy se šel pouze čeští opoziční spisovatelé, se proměnil v mezinárodně uznávanou akci, na kterou neúnavný pořadatel Michael March dováží osobnosti světové reputace. A nezapomíná ani na autory domácí. Letošní festival, sponzorovaný britským listem The Guardian, byl věnován osobě a dílu zemřelého spisovatele génia W. S. Burroughse, a možná proto zaznamenal také výrazný posun ve skladbě publika. Zatímco předchozí ročníky zajímaly především pražské angloamerické diváky a pár zasvěcenců, letos bylo v sále každodenně nabitého divadla Minor vidět také mladou českou generaci.

Být, či nebýt žurnalistou

Zahajovací gala večer moderoval Marek Eben, který má v českém národě reputaci vtipného a elegantního glosátora. S indickou autorkou Arundhati Royovou se mu to ovšem moc nevedlo. Při představování se zmínil o tom, že u spisovatele očekáváme, že budou ošklivé, ale tahle je překvapivě chytrá i krásná zároveň. Autorka, která za svoji knížku *Bůh maličkostí* získala v roce 1997 Booker Prize, se nedala nijak vyvést z míry a reagovala klidně a sebejistě. V druhé půli večera bylo obecnostvo včetně primátora Prahy a předsedy vlády vystaveno další zkoušce. Scénu opanoval japonský básník a performer Gozo Yoshimasu, jeho manželka brazilsko-japonského původu a především francouzský kytarista Jean François Pavros, který údajně „hra-

je jen s opravdovými hudebními nadšenci“. Zejména Jean François byl pro slavnostně naladěné gala diváky opravdu tvrdé sousto. Nejen velice atypická hra na kytaru, kterou měnil podle vnitřní potřeby na různé jiné nástroje, ale i notně nekomunikativní chování vychrtlého hudebníka, potácajícího se zkouřeně po jevišti, urychlilo odchod řady hostů. Představitelé města i země statečně vydrželi.

V dalších dnech se pak už pravidelně střídaly večery autorského čtení s diskusemi. Arundhati Royová a izraelský spisovatel Amoz Oz na jedné z nich objasňovali a obhajovali svoje politické postoje a hovořili samozřejmě i o válce v Iráku, ke které jsou oba kritičtí. Oba si posteskli, že reálné události je v poslední době zaměstnávají víc než tvorba literatury. Royová nicméně tvrdila, že fikce může být mnohdy v leccem prav-

divější a výstižnější než realita. Tu to spisovatelku přítom těžko podezírat, že by jí byl okolní svět lhostejný: za obhajobu lidí, které v Indii stavba přehradu připravila o půdu, se dostala na čas do vězení.

Amoz Oz se svým nezapomenutelným humorem líčil stav, kdy se cítí povinen vyjádřit se k nějakému problému, je rozhněván a stává se tak chodícím vykřičníkem. Napiše esej, ale dobře si uvědomuje nutnost napsat také povídku nebo román, kde by nemusel být vykřičníkem, ale pochybovačem. Vnitřní boj spisovatele a žurnalisty o prostor nikdy nekončí.

Chuligán na scéně

Jiného panelu se zúčastnila Edna O'Brian, slavná irská spisovatelka, která hovořila o tom, že umění je slabší než historie, jež v podstatě všechno převálcuje. Spisovatele prý ale považuje za svědomí národa, za jakéhosi morálního garanta. Vedle ní ovšem seděl skotský spisovatel „ostrých“ románů Irwin Welsh a ten měl na věc radikálně odlišný názor. Autor knihy *Trainspotting*, která si na moralizování opravdu nepotrpí, už svým neformálním zjevem navodil velice uvolněnou atmosféru a kromě shodného názoru na válku v Iráku, kterou označil za masakr, by se patrně s Ednou O'Brian už neshodl na ničem. Příchodu spisovatele předcházela krátký, ale šťavnatý výstup herece a moderátora Richarda Krajčů z připravované ostravské inscenace *Trainspottingu*. Nahý herec, zabalený do peřin, sděloval publiku svůj stav po předcházející noci, plné drog a alkoholu, aby posléze imaginární výkaly vhodil v peřině do publika. Samotný Welsh pak na diváky spustil podobný přívál vulgárních slov, jaký používání hrdinové jeho knih, a přečetl dlouhou pasáž ze svého románu, popisující aplikaci drog v choulostivých místech. Mnozí diváci (včetně tou dobou v publiku sedící Edny O'Brien) prchli a moderátor herec Michal Pavlata nervově nevydržel a ukončil produkci se slovy: „Naše

generace znala v dospívání slova jako láska, loučka, květiny! Za našich dob takové výrazy mohla znát snad až žena po dvou rozvodech!“ Rozvedené ženy v publiku byly v šoku. Irwin Welsh se zúčastnil několika diskusních panelů a vždycky prokázal bystrost, inteligenci, originalitu a smysl pro morbidní humor.

Letošní festival navštívila také řada řeckých spisovatelů, ať už žijících přímo v Řecku nebo jinde. Do panelu nazvaného *Psi štěkají na cizince* (citát z Herakleita) byl kromě Řeků přizván ještě bulharský básník Lyubomir Nikolov z USA, který uvažoval o tom, jaké je být „permanentním cizincem“. Už když přišel ze vsi do malého města, cítil se cizincem, smáli se mu kvůli dialektu, a totéž se opakovalo i po příjezdu do Sofie a nakonec do Ameriky. Hovořilo se také o tom, zda spisovatel, žijící mimo svoji zemi, jí může ještě rozumět. Mnozí se domnívali, že je to dokonce lepší, jako dívat se na Zemi z Měsíce – vede to k větší objektivitě...

Poslední panel patřil mrtvému muži, v jehož jménu se vše konalo, W. S. Burroughsovi. Sešli se jak bezvýhradní obdivovatelé (Michael March), tak erudovaní znalci (Josef Jařab a Josef Ráuvolf) a také Irwin Welsh. Diskuse patřila k nejlepším na festivalu, nesklouzávala do zbytečných odboček, ale snažila se najít odpověď na to, proč je Burroughs tak důležitý pro mnohé generace a proč vzbuzuje často kontroverze. Pokoušela se jej představit především jako mága slova spíše než jako symbol drogy. Právě Irwin Welsh poukázal na fakt, že zejména kniha *Nahý oběd*, ležící na stolcích mnoha fetišů, aniž by ji kdy otevřeli, se stala symbolem, kterým nikdy být neměla. Mluvilo se o jasnozřivosti autora, který jako by předpověděl AIDS, upozorňoval na manipulaci vlád a médií a stal se nevyčerpatelným zdrojem inspirace. Letošní festival si jeho jméno zasloužil.

Trainspotting je vždy jevištním oříškem

Norbert Lichý a Filip Čapka ve hře Trainspotting na ostravském jevišti.

FOTO ARCHIV

Ladislav Knižátko

Ostrava • Kultivní román Irvina Welshe Trainspotting i jeho neméně proslulé filmové zpracování jsou pro divadelní zpracování nejenom výzvou, ale i pořádně komplikovaným inscenačním oříškem k rozlousknutí. Riskantního úkolu se v Ostravě ujal mladý režisér Tomáš Svoboda a s herci ostravské Divadelní společnosti Petra Bezruče se zasloužil o atraktivní vstup tohoto sympaticke-

ho souboru do nové divadelní sezony. Když si jako spolupracovníky přizval Jana Štěpánka (výtvarník scény), Kamila Polívkovou (výtvarnice kostýmů) a Karla Albrechta (autor scénické hudby).

Téma drogové závislosti už dopředu předpokládá poněkud drsnějšího pohledu na svět včetně jevištního zpracování. A tak není divu, že se na scéně vyskytne řada až nechutného naturalismu ... Režisér představ-

ní se takto hrozícímu nebezpečí dokázal vyhnout. Sází na nápaditost a vtip při práci s herci, a tak ne všechny vulgarismy působí jako šokující a extravagantní.

Imaginativně rozehrané obrazy nepostrádají ani groteskní roviny černého humoru. Mladému divákovi je servírován „gejzír satanských lákadel pekelné závislosti“ dokonce v poeticky laděných příměrech (pestrý rej krysíček, mořčete, králíčka).

Ve výsledném dojmu ale až překvapivě převažuje pedagogicky návodný impuls k serióznímu zamýšlení obecně. Z hereckých protagonistů zaujmou především Filip Čapka, Jan Plouhar a Norbert Lichý. Trainspotting v Ostravě je určitým pokusem sdělit emotivně obecně určité stav věci na planetě Zemi. Samozřejmě, že toto sdělení může vyvolat řadu kontroverzních ohlasů. Ale i od toho zde máme divadlo ...

recenze

Trainspotting v Ostravě

Málokdy nese divadelní inscenace nálepku „do 15 let nepřístupné“, ale v pátek 3. 10. v Ostravě bude Divadlo Petra Bezruče školákům opravdu zapovězené. Soubor představí premiéru dramatisace novely Irvina Welshe *Trainspotting*. Drsný příběh z prostředí mladých britských narkomanů si získal v 90. letech mezi mládeží popularitu nejen v knižní podobě, ale také díky povedené filmové adaptaci. Na divadelních prknech se dílo v Česku objeví poprvé. Hru režisruje Tomáš Svoboda.

DIVADLO

Divadlo Petra Bezruče uvede Trainspotting

Praha (ČTK) - Divadelní verzi slavného filmu Trainspotting na motivy románu britského spisovatele Irwina Welshe připravilo ostravské Divadlo Petra Bezruče. Po premiéře, kterou ostravští diváci zhlédnou v pátek 3. října, přijede soubor do Prahy. V hlavním městě se na představení mohou přijít lidé podívat 6. a 7. října do Divadla v Celetné. Divadelní adaptaci připravil Tomáš Svoboda.

Premiéry

DIVADLO PETRA BEZRUČE OSTRAVA

Irvin Welsh: Trainspotting

Režie Tomáš Svoboda, hrají Filip Čapka, Jan Plouhar, Josef Kaluža, Roman Harok, Daniel Zaoral, Norbert Lichý a další. Premiéra 3.října.

Divadlo Petra Bezruče před časem připravilo inscenaci Williamsova Skleněného zvěřince, kterou představitel Toma Richard Krajčo tehdy přirovnal k ostravskému Trainspottingu. Po dvou letech dramaturgie sáhla po románu Irvina Welshe přímo. Welshovo asi nejproslulejší dílo má i neméně slavnou filmovou verzi, kterou natočil režisér Danny Boyle. Podle režiséra ostravského Trainspottingu Tomáše Svobody si „drsná“ Ostrava o příběh party narkomanů již dlouho říká. Pražskou premiéru bude mít inscenace Trainspottingu

6. října v Divadle v Celetné. V hlavní roli ostravského představení se objeví nová posila souboru Filip Čapka, který k Bezručům přestoupil z Moravského divadla v Olomouci.

■ Tržiště

DIVADLO

Divadlo Petra Bezruče uvede Trainspotting

Praha (ČTK) - Divadelní verze slavného filmu Trainspotting n motivy románu britského spisovatele Irwina Welshe připravilo ostravské Divadlo Petra Bezruče. P

Stane se Trainspotting divadelní událostí sezony?

Břetislav Uhlář

Ostrava • V české premiéře uvede pozití Divadelní společnost Petra Bezruče divadelní adaptaci kultovního románu Irwina Welshe Trainspotting, kterou zdramatizoval Harry Gibson. V Ostravě ji režíruje mladý inscenátor Tomáš Svoboda, loňský absolvent brněnské Janáčkovy akademie múzických umění, který už má za sebou více než deset samostatných režii. Před premiérou jsem mu položil několik otázek.

• **Režírovat kultovní Trainspotting, který už mnozí diváci četli, viděli na filmovém plátně, není určitě jednoduché. Nemáte trochu trému před premiérou, že budete mít hodně „kritické publikum“?**

Samozřejmě, že je to pro mě dvousečná zbraň. A mnozí už naprosto vědí, o čem příběh je, ale jde o první divadelní uvedení v České republice a taky mohu nahlížet na některé problémy malinko odlišně, než je vidí tvůrci. Navíc sám proces zkoušek nás postavil před zajímavý úkol. Jak známou postavu měl původně hrát Richard Krajčo, ale poté, kdy kvůli velkému pracovnímu vytížení musel roli odřít, jsem ho nahradil Filipem Čapkou, což je typ trochu odlišný, a začala opět zajímavá práce, která možná bude mít jiné vyznění. Věřím, že Filip zvládne svou postavu výborně.

premiéra

Tomáš Svoboda v popředí, za ním Janusz Klimsza.

FOTO LADISLAV SCHÄFER

• **Měl jste možnost se osobně setkat s Irwinem Welschem letos v Praze. Jak na vás zapůsobil?**

Mám dojem, že na něm bylo na první pohled vidět, že ví, o čem píše. Je skvělý, pro mě famózní autor, a hodně utíká do tohoto světa, kde je mu dobře. Ovšem tím nemyslím drogy, ale svět sídlištních nočních nonstopů. Měl jsem možnost být s ním na večeri na Novotného lávce, kam ho pozvali. Když viděl více číšníků než hostů, tak zdrhal, ale druhý den před polednem na tiskové besedě bylo kolem něho

na metr vidět „půl třetí ráno“, pábítel ...

• **Láká vás spíše tento typ dramaturgie, anebo máte rád i klasiku?**

Mých dramaturgických inspiračních zdrojů je rozhodně více. Poté, co jsem viděl vynikající představení Skleněného zvěřince u Bezručů v režii Janusze Klimszy, které se mi velice líbilo, ocenil jsem také celkovou dramaturgickou linii tohoto divadla, takže jsem moc rád, že jsem si mohl právě v tomto skvělém kolektivu zkusit režírovat Trainspotting. Ale klasice se nevyhýbám včet-

ně Hamleta. Ale u klasiky vždy jde speciálně o jistý výklad daného tématu.

Vedle Filipa Čapky uvidí diváci v Trainspottingu Jana Plouhara, Josefa Kalužu, Romana Haroka, Michala Čapku v alternaci s Jakubem Stichem j. h., Daniela Zaorala, Ivanu Stejskalovou, Lucii Žáčkovou, Nikolu Birklenovou, Zdenku Przebindovou, Vítězslava Kryškeho a další herce. Scéna je dílem Jana Štěpánka, kostýmy Kamily Polívkové, hudbu zkomponoval Karel Albrecht.

Trainspotting poprvé v Česku

OSTRAVA (MAR) – Českou premiéru jevištního převyprávění románu Irvina Welshe *Trainspotting*, proslulého také z kultovního filmového zpracování režiséra Dannyho Boyla, přichystalo na dnešní večer v 19 hodin ostravské Divadlo Petra Bezruče. V hlavní roli se představí posila hereckého souboru Filip Čapka, který se během zkoušení pro titul mimořádně nadchl.

Režisérem inscenace je absolvent JAMU Tomáš Svoboda.

Svobodova cesta k divadlu nebyla na počátku úplně přímá. Vyučil se řezbářem, absolvoval střední průmyslovou školu, dva roky studoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně a teprve v letech 1997–2002 se mu dostalo akademického vzdělání na brněnské JAMU v oboru režie. Autorem scény je Jan Štěpánek, kostýmy navrhla Kamila Polívková, hudbu napsal a nahrál Karel Albrecht. Kromě Čapky v roli Marka uvidíte Jana Plouhara, Josefa Kalužu, Romana Haroka, Daniela Zaoralu, Norberta Lichého, Ivanu Stejskalovou a další.

Foto Radovan Štátný

an Plouhar v Trainspottingu jako Spud.

REŽISÉR ČESKÉ PREMIÉRY TOMÁŠ SVOBODA PRÁVU ŘEKL:

Ostrava si o tu hru sama říká

Martin Režný

■ **Nápad vyprávět Trainspotting a divadelním jevišti je, myslím, váš.**

Těch inspiračních zdrojů bylo víc. Viděl jsem vynikající představení kleněného zvěřince, které tady dělal ansz Klimsza, a hrozně se mi líbilo, ak je to udělané, jak to hrají a tak. Vůec se mi moc líbila tato dramaturgická linie divadla, protože vím, že je taly ještě jedna dramaturgická linie – tam se já příliš nehodím. No a Richard Krajčo říkal, že toto představení e jako takový ostravský Trainspotting. Tak jsem si říkal, že když už to slovo ady je, bylo by dobré to realizovat – loslovně.

A taky jsem už delší dobu chtěl děat nějakou tu kultovku devadesátých et. Chtěl jsem dělat Reservoir Dogs Gauneři) od Quentina Tarantina, ale

tam to nějak nevyšlo kvůli autor-ským právům, tak mě napadl Trainspotting. Třetím důvodem byla Ostrava. Ona si o to sama říká, aby zde něco takového vzniklo. Je taková ostřejší, drsnější... mě tady okradli hned první den.

■ **K realizaci jste si přizval řadu přátel. Mohl byste představit a vyznat se, co vás na jejich práci nebo způsobu myšlení nejvíc baví?**

Ten team je spojený s divadelním myšlením, které reprezentuje třeba Ha-Divadlo, Činoherák v Ústí a podobný

typ divadel. Honza Štěpánek (scéno-graf) se motá kolem Jirky Pokorného, Honzy Nebeského, Pitínského, partičky, která podle mne je hodně vpředu. Valika Schulczová je vynikající dramaturgyně, která teď šéfuje HaDivadlu. Kamila Polívková dělala kostýmy ke všem věcem, které jsem dělal, a dělala je dobře. A Karel Albrecht dělal hudbu, když jsme řádili v Budějovicích. Je to fajn, je to souznění. Je to jako rodina, rozumíme si spolu, bydlíme spolu... Co k tomu dodat? ...Jo, baví mě, jsou moc vtipní... a já jsem rád, že jsem je mohl poznat.

■ **V Trainspottingu hraje důležitou roli specifický humor, který se ale mnohým jako vtipný vůbec nemusí jevit. Jaký humor máte rád vy?**

Já mám rád takovej ten humor, co je vtipnej.